

در حاشیهٔ معرفی برگزیدگان نخستین جایزهٔ «آینه دار دوران»

تصویرگری آثار ماندگار استاد باستانی پاریزی

تاریخ‌نگار ایرانی، یا تأکید بر این که باستانی پاریزی در قلب و اندیشه همه ما جا دارد،سختش را با قرائت این شعر معروف از زنده یاد باستانی پاریزی آغاز کرد:

یاد آن شب که صبا در ره ما گل می‌ریخت
بر سر ما ز در و باغ گل می‌ریخت
سر به دامن منت بود و ز شاخ گل سرخ
بر رخ چون گلت آهسته صبا گل می‌ریخت
خاطرت هست که آن شب، همه شب تا دم صبح
شب جدا، شاخه جدا،باد گل می‌ریخت
نسترن خم شده، لعل لب تو می‌بوسید
خضر، گویی به لب آب بقا گل می‌ریخت
زلف تو غرقه به گل بود و هر آنگاه که من
می‌زدم دست بدان زلف دو تا، گل می‌ریخت
تو به مه خیره چو خوبان بهشتی و صبا
چون عروس چمنت بر سر و پا گل می‌ریخت
گیتی آن شب اگر از شادی ما شاد نبود
راستی تا سحر از شاخه چرا گل می‌ریخت؟
شادی عشرت ما باغ گل افشان شده بود
که به پای من و تو از همه جا گل می‌ریخت
افسر-شهربانی در یک مجلس دوستانه، این شعر را بسیار دلنشین خواند. از او پرسیدم این شعر سروده کیست؟ پاسخ داد که از یک شاعر کرمانی به اسم باستانی پاریزی است. اسم ایشان را شنیده بودم. به عنوان معلم دانشسرای مقدماتی کرمان، ولی بیشتر از این‌ها، ایشان چیزی نمی‌دانستم، مدتی بعد با آقای به نام ظریف که او نیز کرمانی بود، در دانشگاه ادبیات هم‌کلاس بودم.

او به من قواعدعروض شعر فارسی را یاد داد. از او پرسیدم این درس‌ها را از چه کسی یاد گرفتی؟ گفت: از معلم استاد باستانی پاریزی در کرمان. این مسئله در ذهن من تا آخر سال‌های دانشکده بود تا اینکه استاد به تهران آمد تا دوره دکترای تاریخ بخواند.

تکمیل همایون، پس از یادآوری خاطراتی، ادامه داد: دانشگاه مانند تری پر از مسافر است. عده‌ای نشسته و تعدادی ایستاده‌اند. به تدریج مسافران از آن پیاده می‌شوند و صندلی به ایستاده‌ها

می‌رسد تا بنشینند، ولی برای رسیدن باید صبور و شکبیا بود. باستانی پاریزی، شکبیا بود. نخست به عنوان معلم دانشگاه ادبیات آمد و به مرور حالت دانشیاری پیدا کرد.

جایزه «آینه‌دار دوران» با هدف گرامیداشت بزرگان ایران با موضوع برگزاری دوره‌های تصویرگری از آثار نخبگان ادب و احیای سنت تصویرسازی کتاب بزرگسال شکل گرفته است که در مراسم اعطای نخستین دوره جایزه آن، هنرمندان و ادیبانی چون:استادحسین محجوبی، اکبرنیکان‌پور، محمدعلی بنی‌اسدی، ناصر تکمیل‌همایون، حمید باستانی پاریزی، احسان آقایی رئیس موزه هنرهای معاصر، محمدرضا رج‌پور مدیر روابط عمومی مس سرچشمه، دوستان و یاران استاد محمدابراهیم باستانی پاریزی و مسئولین دانشکده ادبیات و گروه تاریخ حضور داشتند.

جایزه‌ای به نام آینه‌دار دوران

در ابتدای این آیین، سیدعباس دعایی، مؤسس و طراح و مجری جایزه «آینه‌دار دوران»، ضمن تشکر از تمامی هنرمندان و ادیبانی که در برگزاری این رویداد سهمیه بوده‌اند، توضیح داد: این مراسم همزمان با زادروز استاد باستانی پاریزی برگزار می‌شود و این روز مبارک به پنهان جایزهای که به اسم ایشان شکل گرفته، انتخاب شده است.

او در ادامه، توضیحی درباره چگونگی شکل‌گیری این جایزه ارائه داد و افزود: به خاطر علاقه‌ای که به آقای باستانی پاریزی داشتم، در سال ۱۳۹۵ به گروه تصویرگری «آمیذا» پیشنهاد داده شد تا آثارمکتوب استاد را تصویرگری کنند. برای این کار، جلساتی با مرکز کرمان‌شناسی گذاشتم و با اجازه از خانواده آقای باستانی پاریزی، به این نتیجه رسیدیم که هر شخصی می‌خواهد با آثار ایشان آشنا شود، ابتدا باید با کرمان آشنا شود.

بعد با هماهنگی‌هایی که با مراکز ارگ جدید و استانداری کرمان انجام گرفت، پیگیر شدیم که گروه تصویرگری را به کرمان ببریم و آنها را با کرمان و استاد باستانی پاریزی، بیشتر آشنا کنیم تا بتوانند براساس آثار ایشان تصویرگری انجام دهند.

پس از برنامه‌ریزی‌هایی صورت گرفته، حتی در جایزه «تاریخ» آقای باستانی پاریزی که دانشگاه آزاد در سال ۱۳۹۵ در کرمان برگزار کرده بود، حضور پیدا کردیم و سپس گروه تصویرگر، هر کدام به انتخاب خودشان، یکی از کتاب‌های ایشان را انتخاب کردند و توانستیم حدود ۴۰ اثر هنری از این گروه تهیه کنیم. آثار مذکور، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۵ در قالب یک کتاب با نام «آینه‌دار دوران» به چاپ رسید.

عباس دعایی همچنین از زنده‌یاد «افشین یداللهی»-شاعر و ترانه‌سرای نامی، یاد کرد که از افراد همراه این رویداد بود و گفت: این هنرمند وقتی در جریان فعالیت ما قرار گرفت، اثری که با عنوان «ایران»-ساخته بود و تصمیم داشت به صدآوسیمیا تحویل بدهد، با توجه به این که آقای باستانی پاریزی عاشق کشور ایران بود؛ به برنامه «آینه‌دار دوران» و شخص ایشان تقدیم کرد. (در این هنگام، کلیپی با تصاویری از استاد محمدابراهیم باستانی پاریزی و همراهی آهنگ «ایران» پخش شد.)

باستانی پاریزی و تاریخ اجتماعی — فرهنگی
در ادامه مراسم،استاد «ناصر تکمیل‌همایون»-جامعه‌شناس و

ادبی استاد طاهای پنهانی

فرهنگ و تاریخ گذشته، اظهارداشت: بسیار متأسفم که سازو کار به تبدیل درآوردن را نداریم و بلد نیستیم. غبطه می‌خورم که منابع عظیمی داریم، ولی دیگران از آن استفاده می‌کنند. امیدوارم این رویداد سر آغاز خوبی باشد.

سیس اجرای شهرام ناظری با شعر افشین یداللهی که برای آقای باستانی پاریزی سروده بود، پخش شد و دعایی توضیح داد: مرحوم افشین یداللهی در مراسمی که در کتابخانه ملی برگزار کرده بودیم، شعری برای آقای باستانی پاریزی گفته بود که این شعر در کتاب «آینه‌دار دوران» هم آمده و زنده‌یاد یداللهی آرزو داشت که این شعر با خوانندای مطرح خوانده شود و به همین خاطر این کار را در اختیار ما قرار داده بودند.

به عنوان پیش زمینه به وجود آمدن این جایزه، پیگیری‌هایی کردیم و از طریق معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، کار را به بنیاد رودکی ارائه کردیم.

از آنجایی که کار سطح بالایی بود، ارکستر ملی با حضور استاد فریدون شهبازیان نیز پذیرفت که این کار را اجرا کند و بعد موضوع را با جناب شهرام ناظری مطرح کردیم تا خوانندگی کار را برعهده بگیرند.

ایشان هم به خاطر بالا بودن سطح کار و به احترام آقای باستانی پاریزی پذیرفت و این می‌توانست برای آغاز این برنامه، شروع خوبی باشد. آقای ناظری قرار بود در این مراسم باشند، ولی به دلیل آلودگی هوا نتوانستند حضور پیدا کنند.

سیس در ادامهٔ این مراسم، برگزیدگان اولین جایزه آینه دار دوران، بدون تقدم و تاخر،معرفی و تقدیر شدند که جوایزی متنوعی از وزارت علوم، شهرداری تهران، مجتمع مس سرچشمه و خانواده استاد باستانی پاریزی دریافت کردند. این برگزیدگان وهنرمندانی بودند که مورد تقدیر فرا گرفتند، عبارتند از:

مهرناز کافی‌زارع، سیما رازقندی، سیما بوستانی، عطیه ضیعی، امیر مفتون، سعیده ثابت‌نیا، امین عارف، محمد گوتجی، مسلم علم‌زاد، سارا شهسواری، ملیحه عینلی، آزاده مقربی، مهری سیاوشی، سمیرا پیرزاد، افشار، شیرین کره‌ای، سیدمحمد مهدی فاطمی‌نسب، کوثر فتحی، سعید حسین، بتسابه مهدوی و ژیلا هدایی.

گفتنی است که دراین میان، «فرصت مطالعاتی سیتة پاریس» اهدایی از سوی موزه هنرهای معاصر تهران نیز به خانم‌ها: سعیده ثابت‌نیا، ملیحه عینلی و ژیلا هدایی اهدا شد.

در پایان این رویداد فرهنگی و ادبی، با رونمایی از سردیس استاد باستانی پاریزی که به همت سازمان زیباسازی شهر تهران تهیه شده و همچنین با نمایش آثار برگزیده این دوره به پایان رسید. به عنوان حسن ختام، کتاب «تصویرگری آثار استاد محمدابراهیم باستانی پاریزی»-نیز بین حاضران توزیع شد.

● فاطمه عبادی

شناساندن فرهنگ گذشته به جوانان امروز

مهندس «حمید باستانی پاریزی» فرزند استاد نیزضمن تشکر از حضاران،از سیدعباس دعایی قدردانی ویژه‌ای کرد که پیگیر، شایسته و علاقه‌مند، وقت خود را برای به ثمر رسیدن این رویداد گذاشته و با بزرگان هنری در تماس بوده است.

او با اشاره به کتاب «حماسه کویر»،توضیح داد: پدرم در این اثر، اصرار دارد که تمدن یک کشور از دهات شروع می‌شود و این افراد هستند که به اصطلاح می‌آیند در شهرها و جامعه و تمدن را می‌سازند و معرفی می‌کنند.

مهندس باستانی پاریزی افزود: تحت نام یک نویسنده، یکسری کارهای تصویرگری شروع شده است که قرار است با محوریت نویسندگان، مورخان و استادان دیگر ادامه داشته باشد تا جوان ترها با این فرهنگ و علم آشنا شوند. اگر آنها از گذشته پند نگیرند، باید هزینه کنند و دوباره تجربه کنند.

او با توجه به اهمیت برگزاری جایزه آینه‌دار دوران، برنامه‌ریزی فعالیت‌هایی از این دست را برای نسل‌های بعدی و جوان‌ها مهم دانست و تصریح کرد: با شاخه‌های متعدد تمدن ادب و فرهنگ کشور، می‌شود آن را بهتر شناساند. مثلاً موسیقی یک شاخه هنری است. براساس یک متن نوشتاری، ممکن است یک اثر موسیقایی خلق شود.

درباره بیشتر بزرگان این کشور در دهه چهل، کتاب‌های خوبی نوشته شده که می‌توان با توجه به این متون، فیلم ساخت تا افراد شاخص تاریخ معرفی شوند.

توجه به تمدن، فرهنگ و تاریخ در مدیوم‌های مختلف، موجب آشنایی جوانان با گذشته می‌شود. همان گونه که این طرح توانست موقعیتی برای شناخت جوانان با فرهنگ و تاریخ خود ایجاد کند. در ادامه این آیین، از هیأت داوران مسابقه تصویرگری «از پاریز تا پاریس»،مشکل از آقایان:علی اکبر صادقی(که در محفل حضور نداشتند)، اکبر نیکان‌پور و محمدعلی بنی‌اسدی، تقدیر به عمل آمد.

استاد بنی‌اسدی نیز طی سخنانی دربارهٔ سیدعباس دعایی گفت: در هر رشته دیگری اگر شخصی بااین سمجاعت حضور داشت، به شدت جلو بودیم! من آدم تلخی هستم و بسیار شلوغم و آقای دعایی بسیار پیگیر بود و من الان اینجا هستم.

انسانی، قدردانی کرد و با ریاست دانشکده ادبیات هم که یکی از میهمان‌های آن برنامه بود، تفاهم‌نامه تکمیلی به وجود آورد که مجتمع مس سرچشمه و دانشگاه تهران در ادامه تفاهم‌نامه قبلی، کار را به مؤسسه‌ای به نام «آینه‌داران دوران» بسپارند تا این مؤسسه بتواند جایزه هرساله ای را به همین نام،برگزار کند.

امسال، دور اول جایزه، مختص آقای باستانی پاریزی است و در سال‌های آینده، دبیرخانه این جایزه درباره این که با کدام اشخاص و کدام کتاب‌ها کار را ادامه بدهد تصمیم می‌گیرد.

دعایی اشاره کرد که موزه هنرهای معاصر، این امتیاز را برای برگزیدگان براساس پیشینه کاری و آثارشان فراهم می‌کند تا در شهرک بین‌المللی سیتة فرانسه، به کار پژوهشی مشغول

سنت تصویری با ارزش ایرانی

در ادامه این مراسم، «اکبر نیکان‌پور» پیشکسوت تصویرسازی، با تأکید بر این که من اهل کارگاه هستم، نه سخنرانی؛ تصریح کرد که: تصویرسازی،بذنه و شاخه‌های مختلفی،از جمله بدنه «تصویرسازی ادبیات» دارد. کارهایی در حافظه تصویری این کشور ماندگار است که با ادبیات این کشور پیوند خورده است. خوشبختانه نگاه تمام تصویرگران جدی که عاشقانه با کارشان زندگی می‌کنند، به همین شکل است. در گذشته معلم‌هایی همچون زنده‌یاد مرتضی ممیز و بهمن دادخواه، این گونه فکر می‌کردند.

او با بیان این که سنت تصویری ما بسیار با ارزش است، افزود: اگر بتوانیم این سنت را معاصر کنیم، راهی می‌شود برای نسل دانشجوی حال حاضر که پراکنده کار می‌کنند. تنه تصویرسازی اگر ادبیات داشته باشد،مثل نگارگری و چاپ سنگی، ماندگار است. شاخه اصلی تصویرگری را شاخه فرهنگی تصویرسازی می‌گوییم که خوشبختانه در این رویداد مدنظر بوده است. مادر تصویرسازی، همان است که به ادبیات پیوند خورده است.

نیکان‌پور با این توضیح که خوشحالم که به این مناسبت به تصویرسازی بزرگسال توجه شده‌است، گفت:وقتی از تصویرسازی سخن می‌گوییم، این تفکر اشتباه وجود دارد که فقط برای بچه‌ها کار می‌کنیم. بله، یک بخش تصویرسازی برای کودکان است.ولی فقط برای آنها نیست، برای بزرگسالان هم هست. اما کمتر به آن توجه شده و بیشتر طرح جلد، مدنظر قرار می‌گیرد.

سیس دعایی که اجرای مراسم را نیز برعهده داشت، در توضیح بیشتر جایزه «آینه‌دار دوران»، اظهار داشت: براساس هفت‌گانه آقای باستانی پاریزی و کتاب «از پاریز تا پاریس»ایشان،هفت هنرمند علاقه‌مند به استاد را دعوت کردیم و برای شروع این طرح، از آنها خواستیم تا یک اثر هنری را به این طرح اهدا کنند.

او اضافه کرد: سال ۱۳۹۷ تصمیم گرفتیم مؤسسه را شکل بدهیم؛ زیرا هنرمندان آثارشان را اهدا کرده بودند و ما باید برای رونمایی آثار، کاری انجام می‌دادیم و می‌خواستیم این کار را برای تولد استاد انجام دهیم.

مجتمع مس سرچشمه، برای تقدیر از هنرمندان همراه، یک برنامه در آذرماه در پاریز و مجتمع مس سرچشمه برگزار کرد.

در این برنامه، در کنار تقدیر از هنرمندان علاقه‌مند، از همه همراهان طرح نظیر: مؤسسه توریستی و گردشگری رز آبی، موزه هنرهای معاصر، مؤسسه نگارستان اندیشه، دانشکده ادبیات و علوم

ژورنالیستی است. باستانی پاریزی یک مورخ دقیق نظر بود و بر روی یک متد با زبان مردم و زبانی که این تاریخ را متوجه شوند، سخن می‌گفت و اگر گریزی هم زده است، معنادار بوده است.